

Derde nieuwsbrief Azië-reis 2014 Guido van Oss

Dank aan alle trouwe volgers !

Dank trouwe volgers. Vooral veel China-geïnteresseerden maar uiteraard ook andere vrienden en bekenden reageerden op mijn tweede en ook eerste nieuwsbrief. Dat is altijd erg aangenaam, want natuurlijk is schrijven vaak een eenzame bezigheid. Maar schrijven heeft ook veel functies voor mij: ik orden er mijn gedachten mee, door over iets te schrijven moet ik me er grondig in verdiepen. Over dat kleine of iets grotere onderwerp waarover ik schrijf moet ik proberen zo veel mogelijk “het naadje van de kous te weten.” Ieder onderwerp probeer ik steeds te plaatsen binnen de context van het grotere geheel: de ontwikkelingen binnen een land zelf of zelfs de ontwikkelingen in het ene land vergeleken met een ander land. Of door het Oosten te proberen te vergelijken met het Westen.

Introductie op de derde nieuwsbrief

In deze derde nieuwsbrief drie van mijn artikelen die afgelopen maand gepubliceerd werden op www.aziatischetijger.nl. Zie aldaar deze en nog enkele andere artikelen van mijn hand (over persvrijheid in China en pausbezoek aan Zuid-Korea) onder de rubriek reportages en achtergronden.

Korte inhoud van de artikelen

Eerste artikel: Vrijwilligerswerk en liefdadigheid in Zuid-Korea

Westerlingen hebben nogal eens het idee dat vrijwilligerswerk en liefdadigheid in Azië nauwelijks bestaan. Een vooroordeel. Wanneer je de inzet van allerlei Aziatische organisaties na bijvoorbeeld de aardbeving in de Chinese provincie Sichuan in 2008 of de Tsunami die meerdere landen in Zuidoost-Azië trof in 2011 kent, dan weet je beter. In dit artikel doe ik verslag van het interview dat ik had met Seonju Jin een manager van vrijwilligerswerk in Zuid-Korea.

Tweede artikel: Vagina-Monologen ook in China een hit

Vagina-Monologen: in het Westen zijn we al een tijdje bekend met dit fenomeen. Het idee van deze monologen is dat vrouwen in een intiem en vrouwelijk gezelschap hun levensverhalen vertellen. Deze levensverhalen variëren sterk, het kan gaan om heel alledaagse levens maar ook om levens vol extreme moeilijkheden, hoogte- en dieptepunten. Ruim tien jaar geleden maakten de Vagina-Monologen hun opkomst in westerse landen. Inmiddels hebben ze ook het Verre Oosten bereikt en zijn ze een hit in de Chinese megasteden.

Derde artikel: Dansende omaatjes en China's generatiekloof

Het staat buiten kijf dat China een dictatoriaal geregeerd land is. Vanuit die gedachte begrijpen westerlingen vaak niet dat de Chinese bevolking niettemin behoorlijk assertief is. Klagen over alles wat mis is en hoe verkeerd het overheidsbeleid is; het is allang geen westers alleenrecht meer. Veel conflicten vloeien voort uit de gapende kloof tussen de jongere en oudere generatie. Zo vormen de in elke stad te vinden zogenaamde dansende omaatjes, die zowat elke avond op pleinen en in parken hun traditionele dansen beoefenen, voor veel jongeren een grote bron van ergernis.

Hieronder de volledige versies van de drie artikelen met kleurenfoto's, reacties zijn uiteraard welkom, mail deze naar: guidovanoss@hotmail.com.

Eerste artikel: Vrijwilligerswerk en liefdadigheid in Zuid-Korea

Westerlingen hebben nogal eens het idee dat vrijwilligerswerk en liefdadigheid in Azië nauwelijks bestaan. Een vooroordeel. Wanneer je de inzet van allerlei Aziatische organisaties na bijvoorbeeld de aardbeving in de Chinese provincie Sichuan in 2008 of de Tsunami die meerdere landen in Zuidoost-Azië trof in 2011 kent, dan weet je beter.

Door: Guido van Oss

In Taiwan is bijvoorbeeld een grote, invloedrijke Boeddhistische vrijwilligersorganisatie, Tzu Chi, actief, die zelfs een Nederlandse afdeling kent. Zuid-Korea werkte zich de afgelopen decennia op tot een van de Aziatische tijgers, met soms jaarlijkse groeicijfers boven de tien procent. Maar ook in dat zo door economische groei en competitie bepaald land zijn wel degelijk diverse vrijwilligersorganisaties actief. Seonju Jin is er begeleider van vrijwilligers en manager van een van de vele vrijwilligersorganisaties in het land. Zij vindt dat Zuid-Koreanen zich meer zouden mogen beseffen dat je in een samenleving echt met elkaar samen moeten leven.

Gaarkeukens

Jin hoeft niet lang na te denken over de vraag wat ze nu zo leuk vindt aan haar werk. “Mijn missie is om de samenleving op een positieve manier te veranderen.” Het doen van vrijwilligerswerk kreeg ze met de paplepel ingegoten. “Mijn moeder is al heel haar leven als vrijwilliger actief. Zo werkte ze in gaarkeukens om daklozen te voeden en in weeshuizen voor kinderen. Zij doet dit werk vanuit haar religieuze overtuiging, als lid van de methodistische kerk. Voordat mijn moeder kinderen kreeg was ze sociaal werker, daarna huisvrouw. Mijn vader werkt al jaren op een elektriciteitscentrale. Daardoor heeft hij het te druk om vrijwilligerswerk te doen, maar hij steunt mijn moeder altijd bij haar vrijwilligersactiviteiten. Voor mezelf zie ik het promoten van het doen van vrijwilligerswerk als de grote missie van

mijn leven. Het bijzondere is wel dat ik dit werk inmiddels als manager en dus als een betaalde kracht doe.”

Ontwikkelingssamenwerking

In haar baan begeleidt Jin vrijwilligersmanagers die vrijwilligersactiviteiten in Laos willen gaan leiden. “Ontwikkelingssamenwerking wordt nu heel anders benaderd dan vroeger. Je moet echt samenwerken met mensen uit het land en hen beslist niet van bovenaf dingen gaan opleggen. In ons scholingsprogramma wordt vrijwilligersmanagers zoveel mogelijk begrip bijgebracht over de cultuurverschillen die ze aantreffen wanneer ze met Laotianen gaan samenwerken. Ontwikkelingssamenwerking heeft alleen kans van slagen wanneer je je gezamenlijk richt op het aanbrengen van duurzame veranderingen.”

Criminaliteitspreventie

Vrijwilligers vervullen ook in de Zuid-Koreaanse samenleving zelf een zeer uiteenlopend aantal werkzaamheden. Opvallend is dat vanuit lokale vrijwilligerscentrales menen onder meer kunnen worden ingezet om toe te zien op het eerlijk verlopen van verkiezingen en ook bij criminaliteitspreventie. Seonju Jin: “Het toezicht door vrijwilligers kan er uit bestaan dat zij gezamenlijk onderzoek doen naar klachten over het niet ordelijk verlopen van de verkiezingen, dat kan bestaan uit zowel online- als veldonderzoek. Ook kunnen ze burgers voorlichting geven over hun stemrecht en gehandicapten helpen om hun stem uit te brengen. Bij criminaliteitspreventie kun je denken aan vrouwen die regelmatig hun buurt inspecteren en daarbij vooral ook letten op veiligheid op plekken waar kinderen spelen en schoolgaan. Om de sociale veiligheid te bevorderen worden sommige plekken ook beschilderd met licht uitstralende verf, de zogenoemde ‘shining walls’.”

Boodschappen

Op verzoek kunnen ziekenhuizen en verzorgingstehuizen voor ouderen ook gebruik maken van de diensten van vrijwilligers. Seonju Jin: “Zij doen dan bijvoorbeeld boodschappen, of komen een praatje maken met de ziekeren of ouderen. Eenzaamheid en moeite met zingeving zijn natuurlijk zaken die ook in Zuid-Korea spelen onder zieke en oudere mensen. Hoe ouderen zich ontwikkelen wordt ook door buurtinstellingen in de gaten gehouden.” Vanuit haar idealistische werk vindt Seonju dat Zuid-Koreanen zich meer zouden mogen beseffen dat je in een samenleving echt met elkaar samen moeten leven en maatschappelijke problemen moet aanpakken. “Zoals een betere milieubescherming, armoedebestrijding en opkomen voor de rechten van sociaal-zwakkeren als ouderen, geesteszieken en gehandicapten.”

Tweede artikel: Vagina-Monologen ook in China een hit

Vagina-Monologen: in het Westen zijn we al een tijdje bekend met dit fenomeen. Het idee van deze monologen is dat vrouwen in een intiem en vrouwelijk gezelschap hun levensverhalen vertellen. Deze levensverhalen variëren sterk, het kan gaan om heel alledaagse levens maar ook om levens vol extreme moeilijkheden, hoogte- en dieptepunten. Ruim tien jaar geleden maakten de Vagina-Monologen hun opkomst in westerse landen. Inmiddels hebben ze ook het Verre Oosten bereikt en zijn ze een hit in de Chinese megasteden.

Door : Guido van Oss

De naam is in China aangepast aan de lokale context. Vagina-Monologen heten hier daarom 'Leftover'-Monologen. Deze naam is gebaseerd op een campagne waarbij Chinese vrouwen, die na hun zeventwintigste nog niet getrouwd zijn, worden aangespoord om snel alsnog in het huwelijksbootje te stappen. Volgens socioloog Leta Hong Fincher, die een boek schreef over Chinese 'leftover'-vrouwen, vormt juist deze stigmatisering van vrouwen als 'leftover' een belangrijke reden voor genderongelijkheid in China. De monologen zijn onder meer bedoeld om vrouwen van deze stigmatisering te bevrijden.

Toenemende genderongelijkheid

In de ogen van veel genderwetenschappers is in China de laatste jaren sprake van een toenemende genderongelijkheid. Vrouwen wordt voorgehouden zich niet te veel te profileren om zo de sociale stabiliteit van het land niet in gevaar te brengen. Het officieel communistische, maar in de praktijk superkapitalistische, land, kent overigens het hoogste percentage aan selfmade ondernemende vrouwelijke miljardairs ter wereld. Het gemiddelde

inkomen van vrouwen is in China in het laatste decennium echter meer en meer gaan achterlopen op het gemiddelde inkomen van mannen. Ook de politieke vertegenwoordiging is met een percentage van minder dan vijf procent in het Centrale Comité van de Communistische Partij extreem laag, zelfs lager dan in de Mao-periode.

De problemen op gebied van genderongelijkheid manifesteren zich bovenal in het leven binnen de Chinese samenleving. In de traditionele, sterk door het confucianisme bepaalde, opvattingen is de vrouw ondergeschikt aan de man. Nog steeds hangen veel Chinezen het idee aan dat het voor een vrouw belangrijker is om goed te trouwen dan om goed te studeren. Uit een onderzoek door de Chinese regering uit 2010 bleek dat 62% van de Chinese mannen en zelfs 55% van de Chinese vrouwen het eens zijn met de stelling dat mannen in het openbare leven een hoofdrol spelen en vrouwen vooral thuis behoren te zijn.

Vrouwenproblemen

Met de 'Leftover'-Monologen worden de vrouwenproblemen van het moderne Chinese stadsleven bespreekbaar gemaakt, zoals: lesbische relaties, druk vanuit de ouders om te trouwen, de moeilijkheden om een geschikte partner te vinden en het belang van het vinden van een man met de juiste Hukou (stad, stadswijk of dorp waar een persoon geregistreerd staat).

De monologen krijgen vervolg in vrouwenkringen, de zogenaamde 'Lean In-Circles', waarin vrouwen maandelijks praten over typisch Chinese vrouwenzaken, als: ultimatus van hun ouders om te trouwen, echtscheidingsperikelen, problemen en uitdagingen op het werk en vrouwelijk ondernemerschap. Ook startte er vanuit een 'Lean In-Circle' een online-community, Thinktank Beijing genaamd, op WeChat (een Chinese variant van WhatsApp). Binnen zes maanden verwierf dit platform reeds 10.000 volgers, wat duidelijk maakt dat er onder vrouwen een grote behoefte bestaat over deze problemen met elkaar te communiceren.

Seksueel misbruik

Voorafgaand aan de modern feministische 'Leftover'-Monologen en 'Lean In-Circles' kende China al The Voice of Feminists. Een activistische groep die zich op betere rechten voor alle vrouwen in China richt en niet alleen op de problematiek van vrouwen binnen de grootstedelijke elite.

Een vrouwenrechtenadvocate is actief voor deze groep onder haar pseudoniem Xiao Meili. Onlangs voerde zij op ludieke wijze actie door een wandeltocht van 144 dagen door China te maken waarbij ze 2300 km aflegde, van Peking naar Guangzhou. Met deze tocht vroeg Xiao aandacht voor het seksueel misbruik waarvan veel Chinese vrouwen en meisjes slachtoffer zijn.

Op elke plaats waar ze stopte, stuurde de wandelende advocate brieven aan officiële instanties met verzoeken om de seksuele voorlichting te verbeteren, leraren beter te screenen en onderzoek te doen naar concrete klachten over seksueel misbruik. Ze schreef 330 brieven aan 55 lokale overheidsinstanties en kreeg slechts 42 maal een antwoord.

Derde artikel: Dansende omaatjes en China's generatiekloof

Het staat buiten kijf dat China een dictatoriaal geregeerd land is. Vanuit die gedachte begrijpen westerlingen vaak niet dat de Chinese bevolking niettemin behoorlijk assertief is. Klagen over alles wat mis is en hoe verkeerd het overheidsbeleid is; het is allang geen westers alleenrecht meer. Ook veel Chinezen deinzen er niet voor terug flink te fulmineren over de vele tekortkomingen die zij ervaren binnen hun samenleving. Onderlinge ruzies en twisten komen er uiteraard eveneens volop voor en worden regelmatig in alle openbaarheid uitgevochten. Veel conflicten vloeien voort uit de gapende kloof tussen de jongere en oudere generatie. Zo vormen de in elke stad te vinden zogenaamde dansende omaatjes, die zowat elke avond op pleinen en in parken hun traditionele dansen beoefenen, voor veel jongeren een grote bron van ergernis.

Door Guido van Oss, Foto's André van Bel, van www.aziatischetijger.nl

Sinds China zich opende voor de wereld onder de uiterst pragmatische leider Deng Xiaoping ontwikkelde het land zich in een sneltreinvaart tot een economische grootmacht. Dat hield niet alleen fysieke groei in, ook de maatschappelijke veranderingen raakte in een stroomversnelling. De jongere generatie van enig kinderen wordt wel de generatie van de 'kleine keizers' genoemd, nogal eens eigenzinnig, tot op het bot verwend en daardoor soms

behoorlijk arrogant. Zo zijn er jongeren die heftig protesteren wanneer hun ouders geld besteden aan de gezondheidszorg van de oma of opa van het kind, in plaats van bijvoorbeeld een studie voor het kind zélf in het buitenland te financieren. In China is voorouderverering traditioneel altijd van erg groot belang geweest. Die komt in een ander daglicht te staan als je beseft dat ruzies tussen ouderen en jongeren om zitplaatsen in een bus in een toenemend aantal gevallen tot heftige discussies en zelfs een vechtpartij leidde waarbij een oudere man aan een hartaanval overleed. Feit is natuurlijk wel dat ook veel jongeren na een lange werkdag vermoeid zijn en last kunnen hebben van stress binnen de moderne, sterk competitieve, Chinese samenleving.

Fricities

Er zijn veel andere punten waarop zich grote verschillen en fricties tussen beide generaties voordoen. Vooral de intellectuele jongeren begrijpen weinig van de Mao-verering die op het platteland maar ook onder stedelijke ouderen nog bont is. Wanneer je in de parken en pleinen in de Chinese steden mensen Tai Chi ziet doen, zul je onder de beoefenaars zelden jongeren aantreffen. Maar dat is nog vroeg in de ochtend wanneer de jongeren zich nog in hun 'dormitory' bevinden of onderweg zijn naar studie of werk. Communicatie tussen de oudere en jongere generatie verloopt vaak ook uitermate moeizaam, Chinese ouderen zijn meestal erg gesloten, jongeren zijn vaak tamelijk open, maar vooral onderling, veel minder in relatie tot de oudere generatie.

Een activiteit van ouderen die nogal eens forse irritatie oproept bij jongeren zijn de zogenaamde dansende 'grannies'. Iedere avond, en in sommige gevallen ook iedere ochtend, tref je deze dansgroepen van grotendeels oudere vrouwen, en sporadisch enkele mannen, in nagenoeg alle Chinese steden aan.

Ook op het platteland is het dansen in grotere of kleinere groepen overigens wijdverspreid. Maar in de dorpen dansen jongere vrouwen, meiden en zelfs kinderen vaak volop mee met de dansgrage ouderen. In de grote steden zetten jongeren zich juist af tegen deze ‘dansende grootmoeders’ en leiden de openbare dansactiviteiten soms tot forse conflicten.

Patriottisme

Onder de dansende ouderen bevinden zich naast oefengroepen ook groepen die zich richten op openbare optredens tijdens diverse nationale en andere feestdagen en evenementen. In Peking bestaat bijvoorbeeld een groep die de naam ‘Anti Imperialist Dancing Grannies’ draagt. Zij treden nagenoeg dagelijks op en trekken met hun optredens in oud-militaire kleding en speelgoedwapens in de aanslag nabij het metrostation Dongzhimen vaak een publiek van enkele honderden mensen. Het handelsmerk van de groep bestaat uit het dansen op ‘rode liederen’ uit de ‘goede oude’ Mao-tijd: patriottisme ten top. De liederen hemelen de Communistische Partij op, bevatten anti-Japanse ressentimenten of zijn gericht op de eenheid van het Chinese volk, dat maar liefst zesenvijftig minderheidsgroepen telt. Groepen die de ‘rode liederen’ als basis voor hun dansen nemen kwamen het laatste decennium vanuit Chongqing over heel China op. Deze groepen verdwenen echter grotendeels weer nadat de partijsecretaris van Chongqing, Bo Xilai, die de Mao-revival stimuleerde, werd onttroond door de nieuwe regering onder leiding van president Xi Jinping.

De meeste Chinese ouderen dansen overigens traag en met een loden ernst, expressie en emoties zijn vaak nauwelijks waarneembaar. Redenen waarom jongeren die veel meer gewend zijn aan de westerse popcultuur en dans, deze groepen ook wel aanduiden met namen als de ‘dansende zombies’.

In de ogen van veel stedelijke jongeren is de met fors volume in de open lucht geslingerde ‘dementerende’ popmuziek van de ouderen ondertussen totaal niet om aan te horen. Zij vinden de muziketeksten ouderwets, en erg agressief en vervelend. Jongeren hebben vooral behoefte aan rust na een uitputtende werkdag, of willen genieten van modern vermaak. De meeste jongeren hebben in elk geval zeker geen behoefte aan deze zogenaamd nostalgische retrostijl-muziek uit de Maotijd, die ‘in een nieuw jasje gestoken’, vaak voorzien is van tot in de verre omgeving doordringende drums en beats.

Discussie

In Chinese media wordt volop gediscussieerd over hoe ‘de overlast’ die ontstaat door dit zogenaamde pleindansen zou moeten worden aangepakt. Lawaai in openbare ruimte maakt nu eenmaal onderdeel uit van de Chinese cultuur, die zich in grote mate op straat afspeelt. Op veel gebieden is China een overgereguleerd land, op dit gebied is er echter geen enkele wettelijke regeling die de openbare optredens van de ouderen verbiedt of inperkt. Voor veel ouderen vormen de dagelijkse dansuren een belangrijk invulling van hun avonduren voor het slapen gaan. Verbanning zou volgens schattingen maar liefst 100 miljoen mensen, oftewel zo’n 7 % van de Chinese bevolking, die volop actief is in dit ‘pleindansen’, ongelukkig maken. Voor ouderen geeft het dansen het gevoel ergens bij te horen, is het een manier om de eenzaamheid te verdrijven en een kans zichzelf in goede lichamelijke conditie te houden. Om verdere conflicten te vermijden wordt vooralsnog dan ook vooral naar maatregelen gezocht om de overlast te beheersen: vermindering van het geluidsvolume, vermindering van het aantal uren dat wordt gedanst en het gebruik van geluidsboxen die bastonen minder doordringend zouden verspreiden.

Met vriendelijke groeten, Guido van Oss

Reacties zijn uiteraard welkom, mail deze naar: guidovanoss@hotmail.com.